

II. 596 543

150

ТЕОФІЛЬ КОСТРУБА

ВАСИЛІАНСЬКІ МОНАСТИРИ В БЕЛЗІ

НАКЛАДОМ РЕДАКЦІЇ „ЗАПИСОК ЧСВВ.“ — ЖОВКВА 1938

Окрема відбитка зі »Записок ЧСВВ.« VI 677-698

II. 596.543

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001018114230

ВАСИЛІЯНСЬКІ МОНАСТИРІ В БЕЛЗІ

I

В дотеперішній науковій літературі згадувано кілька разів белзький василіянський монастир, чи навіть два монастирі. У Коссаковім Шематизмі читаємо, що 1720 року підписав рішення Замойського Синоду Мельхіор Лосович, бакаляр св. богословія й белзький ігумен.¹ Перемишльський шематизм на 1879 рік, із численними історичними відомостями в додатках, нотує, що в Белзі існував монастир Василіян, але не подає, в котрих роках.² Ширше писав про нього щойно о. Василь Чернецький у своїй праці про Белз.³ Він перший звернувся до парохіяльного гр.-кат. архіву в Белзі й на основі збережених там документів міг подати дату заснування монастиря (1697), дещо про його маєткові справи, вістки про вигляд церкви й монастиря, тощо. Чернецький перший подав і вістку про другий монастир у Белзі з церквою св. Тройці на основі документу 1624 р. й деяких пізніших. Все ж таки не встерігся він від деяких помилок при відчитуванні документів (нпр., замість: Katarzyny Dobszczanki Gryfowej, lentwójtowej sokalskiej, прочитав: Dobszczanki grafowej leutnantowej). Він також звернув увагу на те, що якийсь час (1636 р.) Василіянин був парохом при белзькій церкві св. Спаса. Іван Крипякевич у спробі каталогу монастирів ЧСВВ. в Галичині⁴ подає лише вістку Коссака про 1720 рік, не узявши до уваги праці Чернецького. Використав її натомість у своїй популярній брошурці про Белз Микола Голубець⁵ і повторив вістки Чернецького враз із його помилками. Останньою працею про белзькі монастирі, що опиралася на дані парохіяльного архіву в Белзі, є посмертна студійка Льва Чачковського про Белз, видана 1936 р. як відбитка зі CLIV тому «Записок НТШ».⁶ Він обширніше від Чернецького говорить про монастир св. Тройці, а досить коротко про другий монастир.

Щойно переведені в Белзі розкопи, що їх доконав Ярослав Пастернак, відкрили найцікавіше — сліди монастиря ще з XI століття коло церкви св. Климента, що не існувала вже 1636 року. Крім коротенького звідомлення Я. Пастернака про вислід розкопів,⁷ появилася ще спеціальна стаття про церкву св. Климента в Белзі.⁸

¹ Шематизмъ Провинціи св. Спасителя... Львів 1867. 175.

² Схиматизмъ всего клира руско-католического Богомъ спасаемой Епархіи Перемишльской на годъ отъ рожд. Хр. 1879. Перемишль 1879. 420.

³ В. Чернецький. Звѣстки о старинномъ мѣстѣ Белзѣ. «Дѣло» (Львів), XIV (1893), чч. 35, 37, 38, 44, 49, 50 і окремо.

⁴ І. Крипякевич. Середньовічні монастирі в Галичині. Спроба каталогу. «Записки ЧСВВ.» II 97.

⁵ М. Голубець. Белз-Буськ-Звенигород. (Бібліотека «Нового Часу» ч. 21.) Львів 1927. 10.

⁶ Л. Чачковський. Княжий Белз. Львів 1936.

⁷ Я. Пастернак. Із белзької старовини. «Новий Час». Львів 1936, ч. 196.

⁸ Гр. П-ів. Церква св. Климента в Белзі. Цікаві висліди археологічних розкоп. «Українські Вісти». Львів 1937, ч. 23.

Все ж таки ні один з авторів названих праць не постарався досі оголосити друком існуючі в белзьким парохіяльним архіві документи, що відносяться до василіянських монастирів у Белзі. Робимо це тут уперше, тим більше, що навіть василіянські архіви не мають ні одного документу, що відносився б до белзьких монастирів. На основі поданих тут документів, а також деяких інших вказівок, можна сказати далеко більше про белзькі монастирі, ніж це зробили дотеперішні дослідники. Можна при цій нагоді й спростувати деякі помилки попередніх дослідників, напр. щодо місця положення одного з монастирів, і доповнити їх вістки, напр., під яким покровом була монастирська церква.

II

Коссак і автор перемиського шематизму на 1879 рік знають лише про один монастир ОО. Василіян у Белзі; Чернецький відкрив монастир св. Тройці, а також звернув увагу на Василіянина при церкві св. Спаса; розкопи Я. Пастернака вказали на середньовічний монастир св. Климента. До того топографічні досліді, що їх перевів у травні 1937 р. автор отсих рядків, долучили ще четвертий монастир у Белзі. Отже маємо вістки чи вказівки про чотири василіянські монастирі в Белзі: один середньовічний, другий із неозначеного часу, а два з новішої доби: XVII й XVII-XVIII ст.. Крім того знаємо про Василіянина при церкві св. Спаса, — отже маємо разом п'ять місць перебування Василіян у Белзі. Тут розглянемо їх у хронологічному порядку.

1. Церква й монастир св. Климента. В документах не маємо згадки, щоб при церкві св. Климента був монастир. Навіть саме означення місцевости в Белзі, де стояла церква й монастир, нічим не вказує, що там був монастир. На південь від міста Белза, на полі, є малий горбок серед околиці колись сильно мочароватої, а й тепер іще дуже мокрої. Горбок цей носить назву «Клименщина». Ця назва згадується частенько й у старих документах, збережених у парохіяльному архіві в Белзі. Це переважно витяги з актів белзького суду. Напр., в інвентарі монастиря ОО. Василіян 1734 року згадується сіножать Клименщина,¹ а так само в акті розмежування між світськими парохами й Василіянами з 1733 р.² Найдавнішу й найточнішу згадку маємо про це місце з 1636 року, в королівському акті, що розсуджує спір між белзькими католиками й уніятами. Читаємо там ось що: »Drugie zaś dwie cerkwie, pierwsza Świętey Troycy, drugi plac, na ktorem cerkiew Świętego Klementa pogorzała, ze wszystkimi do niego przynależnościami unitom... przysądzili.«³ З цього місця бачимо, що 1636 року вже не було там церкви св. Климента, лише місце (plac), а по місцевій традиції вона мала погоріти. Це вже все, що знаємо про церкву св. Климента. З тих даних можемо дійти лише до негативного висліду, а саме, що 1636 року такої церкви вже не було.

При помочі іншого матеріялу можемо ствердити, що не було цієї церкви вже й у XVI ст., отже яких сто літ давніше. Не знає її ані люстрація 1565 року, ані податковий спис 1531 р.⁴ Очевидно, що цього

¹ Див. Додаток IV.

² Додаток III.

³ Додаток II.

⁴ Люстрація 1565 р. див. Жерела до історії України-Руси III 137; податковий спис: Źródła dziejowe XVIII/1, с. 238.

доказу а *silentio* не можна вважати за вистарчаючий і можна догадуватися, що побіч згаданих існували інші церкви.¹ Та маємо цілий ряд фактів, що промовляють проти існування цієї церкви в XVI столітті.

Церква, очевидно, була дерев'яна. Середній вік дерев'яних церков є яких 300-350 літ, — тим більше, як церква стоїть на багнистім місці. Такий менше-більше вік мусимо приписати й церкві св. Климента. Коли ж вона повсталася? Можемо до розвязки цього питання підходити дwoяко. Перше, що кидається в очі, це сама назва церкви, присвяченої св. Климентові, папі римському. Культ св. Климента процвітав у нас у X-XII ст. Вже Володимир Великий дістав із Риму мощі св. Климента й умістив їх у Десятинній церкві. Від того, як знаємо з Тітмара, Десятинна церква називалася також церквою св. Климента. А й Ярослав Мудрий відзначався пошаною до св. папи, як це знаємо зі зах.-європейських джерел. У XII ст. бачимо ще почитання св. Климента при нагоді поставлення митрополитом Кліма Смолятича, а знаємо і похвальне слово в честь св. Климента. Дальше, як у XII ст. не стрічаємося з культом цього святого. Церкви в його честь знаємо дві: згадану вже київську Десятинну, чи радше одну її частину, а далі в Ладозі (але засновану київським постриженцем Ніфонтом), з XII ст. (1153 р.); третьою була б церква св. Климента в Белзі.² Виходячи з того, що культ св. Климента процвітав у нас у XI-XII ст., можемо з великою правдоподібністю віднести й повстання белзької церкви до того часу. Як додамо до цього часу середню дату дерев'яної церкви, то можемо знищення її віднести до XV-XVI ст.

Правда, маємо ще й інші дані, що доводять до тих самих вислідів, а саме — археологічні розкопи. Я. Пастернак докопався на Клименщині до цвинтаря з 34 небіжиками, похованими головами до заходу (лицем до сходу). Під головою одного був підложений камінь. Культурна верства, груба на метер, вказує на княжі часи. Не знайдено тут ніяких слідів жіночого побуту й з того Я. Пастернак заключає, що тут була не лише церква, але й мужеський монастир. Що особливо цікаве, так саме те, що при розкопах не знайдено ніяких слідів спалення, про яке говорить традиція першої половини XVII ст. Своїми розмірами це не був великий монастир. З того, що традиція говорить про спалення церкви, а вона не згоріла, — бо не знайдено слідів спалення при розкопах, — а далі, з браку пам'яті про монастир, можемо заключати, що 1636 року вже не було таких, які затирили б церкву (й монастир) св. Климента. Отже він перестав існувати бодай перед якою сотнею літ, — десь у початках XVI ст. Люстрації XVI ст. не згадують тому цієї церкви, що її вже не було. Вона отже була опущена, доки не завалилася, — напевно зі старости. Як приймемо, що її вік виносив яких 300-350 літ, то заснування церкви й монастиря мусимо віднести до XII ст., або й до XI-ого; це сходиться з часом, коли в нас процвітав культ св. Климента.

Отже археологічні розкопи дозволяють устійнити, що на Клименщині був монастирок із церквою в княжій добі. Назва ж і історія культу св. Климента вказують на те саме.

¹ Пор. такий здогад у замітці від Редакції в книжечці Чачковського, Княжий Белз, ст. 11, примітка.

² Пор. Т. К. Культ св. Климента Папи в давній Україні. «Нова Зоря», Львів 1935, ч. 14.

»З того, що подано вище, можна зробити такі висновки. В княжих часах існувала в Белзі церква св. Климента. Це не могла бути парохіяльна церква, бо положена далеко від міста, серед мочарів, і хіба міг це бути монастир віддалений від гамірного життя. Крім того він був почасти й укріпленим місцем; можна його звязати зі системою укріплень замку. Археологічні розкопки на замку дали сліди княжої доби з XI століття, отже може й із часів Ярослава Мудрого. Не було б нічого неможливого в тім, якби догадуватися, що може й монастир походить із XI ст., з часів Ярослава Мудрого, який, як ми бачили, спеціальний культ мав для св. Климента. Але, щоби цю справу вирішити, треба б довести розкопки до кінця, бо ні на замку, ні на Клименщині, копання не доведене до кінця».¹

Таким способом уже сьогоднішній стан дослідів відкриває середньовічний монастир із церквою св. Климента в Белзі, що походить із княжих часів і ледви, чи цей монастир довго перетривав ті часи.

2. Монастирище. Чернецький, а за ним Чачковський висловлювали — навіть у категоричній формі — здогад, що монастир ОО. Василіян у Белзі стояв на луці, званій »Монастирище«, що знаходиться за річкою Ричею, на північний захід від середмістя. Цей здогад цілком хибний. Монастир ОО. Василіян стояв у місті, і то в середмісті, там, де традиція уміщує (цілком вірно) катедральну церкву св. Миколая й де тепер стоїть хрест — недалеко парохіяльного будинку. Про це буде мова нижче. Тут слід звернути увагу на те, що й історично воно не можливе. Монастир у місті стояв у 1714-1730-их рр., а про Монастирище маємо документальні згадки, як про луку в інвентарі цього монастиря 1734 року. Згадується тут кілька разів »сіножать Монастирисько« чи »Монастирщина« як така, що з а в ж д и належить до монастиря.² Отже ясно, що це цілком не те місце, де стояв белзький василіянський монастир XVIII століття. І тому саме отся лука — сьгодні невеличкий горбок коло залізничної дороги — стає ще цікавіша. Тут, очевидно, стояв монастир у дуже давні часи, коли про нього, крім самої назви, не збереглася ніяка традиція на місці. Не знаємо й того, в який спосіб отся лука дісталася в посідання белзьких ОО. Василіян. Одинок хронологічна вказівка, в яким часі існував там монастир — це черепки посуду з княжих часів.³ З того можемо заключати, що тут стояв другий у Белзі середньовічний монастир, — не знати лише, мужеський чи жіночий. Очевидно й тут слово за археологією, як і про Клименщину.

3. Монастир Пресв. Тройці. Ще дальше на північний захід від белзького середмістя, серед дуже багнистої ще й сьгодні околиці, знаходиться сіножать, звана коротко »Трійця«. 1776 року, при нагоді процесу між греко-католицьким і латинським парохами в Белзі ходила окрема комісія оглядати це місце й вислід описала в гродських белзьких актах, як слідує:

Actum in Castro Belzensi, feria quinta post festum Sancti Martini Pontificis proxima, videlicet die decima quarta mensis Novembris, anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo sexto.

Ad Officium et acta praesentia Castrensia Capitanealia Belzensia

¹ Гр. П-ів. Церква св. Климента в Белзі.

² Див. Додаток IV.

³ Чачковський. Княжий Белз. Плян Белза.

personaliter veniens Majestatis Regni Generalis Providus Andreas Zarski, autenticatt: juratt: Officio praesenti notus, asserendo secum habuisse nobiles generosos Petrum Kozubski et Franciscum Kopczyński, sibi Majestatis majoris ac evidentioris testimonii gratia adhibitos in vim suae verae ac fidelis relationis palam publice, libere ac per expressum recognovit in haec verba: Iż ia, z urzędowej rekwizycyi WJMci Xiędza Witusowskiego, Officyała ritus Graeci Latino uniti, parocha cerkwi w Belzie będącey pod tytułem Świętego Ducha, dnia wczorayszego na kępę czyli plac Świętey Troycy, między błotami będący, wraz z pomienioną szlachtą chodziłem, gdzie będąc widziałem tenże plac we środku próżny, wokoło zaś tego placu pnie z drzewa jabłoniowego, brzostowego i innego dawno wyciętego, i tych pni narachowałem wszystkich in numero czterdzieści sześć, pomniejszych zaś, na koły zdałych, w rozległości na łokci siedm-dziesiąt. Na tymże placu widziałem stożek siana, zrobiony przez poddanego WJMci Xiędza Stefanowskiego, proboszcza Świętey Troycy belzkiego.¹ Tudzież widziałem pale stare, we trzy rzędy bite, przez łąki mieyskie ciągnące się do placu Monasterzysko nazwanego. O czym tę moją prawdziwą czynię u zeznaię relacyą.²

В інших місцях згадується в документах, що на »Трійці« був давніше монастир ОО. Василіян. Про такий монастир згадується й у регестах документів, втягнених у згадуваний уже інвентар белзького монастиря 1734 р. (напр. запис 1718 р.). З цих згадок бачимо з одного боку, що в Белзі був василіянський монастир Пресв. Тройці, а з другого — що навіть на початку XVIII ст. про нього вже були лише згадки.

Як показують нечисленні документальні вістки, збережені про монастир і церкву Пресв. Тройці в Белзі, вони існували в першій половині XVII ст. Коли повстав цей монастир і церква, не знаємо. Першу згадку про цю церкву маємо 1607 року в сучаснім документі, збереженім у парохіяльнім архіві. В цьому документі згадується, як покійний, honestus olim lhnat pop mikuliński, як бувший власник півлану поля extra synagogam Ruthenicalem tituli Sanctissimae Trinitatis. Із назви »синагога« можемо заключати, що церква ця належала до православних, а далі, що при ній іще не було хіба монастиря. В люстраціях із XVI ст. вона не згадується, але мусіла повстати десь під кінець XVI ст. Церкви й монастирі в честь Пресв. Тройці повставали тоді для підкреслення правовірности їх основників проти єретиків (анти-тринітаріїв). З другої половини XVI ст. маємо згадки про церкви й монастирі в честь Пресв. Тройці в Двірцях к. Заслава, в Острозі, в Потилічі; з першої половини XVII ст. в Черниляві, пов Яворів, у Чорткові й Белзі. Очевидно, їх було без порівняння більше.

Документ єп. Володковича в справі поділу посіlostей 1733 року³ згадує про цвинтар коло церкви. Можливо, що це не був цвинтар для мірян, бо такий був при кожній церкві в місті й на передмісті, але для монахів. З наведеного вище документу бачимо, що було поділення між монастирем Пресв. Тройці й Монастирищем: якісь кладки, положені на палях, вбитих у три ряди. Видно, що Монастирище належало до церкви Пресв. Тройці. Натомість трудно запускатися у здо-

¹ Лат. шпитальний парох у Белзі.

² Акт у парохіяльнім архіві.

³ Див. Додаток III.

гади, з якого часу походили оті палі. Маємо вправді нахідки на «Трійці» з княжої доби (кераміку), але як її звязати з відомими з пізніших часів фактами — не знати. І тут, як у попередніх місцях, слово за археологією.

Першу історичну вістку про монастир Пресв. Тройці, і то вже уніятський (так м. ін. вперто твердить традиція XVIII ст.), маємо з 1624 року. Тоді о. Олексій Івашковський, очевидно Василіянин, проголосив через лавничий уряд, «щоб ніхто з міщан ані передміщан не важився пускати коней або худоби на пасовисько, себто площу монастирка руського церкви св. Тройці, згідно з привилеєм, наданим цьому монастиркові Його Королівською Милістю».¹ Бачимо з того, що монастирок при цій церкві дістав якийсь королівський привилей, котрий охороняв його перед чужою захланністю. На жаль, не знаємо, коли видано цей привилей. Другий раз згадується церква Пресв. Тройці як присуджена уніятам у королівським рішенні 1636 року; ніякої згадки про монастир тут уже не має. Від того часу тратимо її з очей, — а в XVIII ст. ані церкви, ані монастиря там не було, саме ж місце належить до ОО. Василіян у місті. На всякий випадок цілість наших вісток говорить про бідність монастирка, вказує, що в ньому ніколи не було буйного життя.

4. Василіянин при церкві св. Спаса. Згаданий королівський документ 1636 року подає також, що при церкві св. Спаса в Белзі був короткий час монах Василіянин, уніят, але зараз же від нього відібрав отсю церкву холмсько-белзький єпископ, Методій Терлецький, і призначив собі її на катедральну.² Можливо, що відгук про це дійшов до Стебельського, що в одній своїй праці пише м. ін. так:

»Co się zaś tycze katedry belzkiej, to jeszcze mniej mi jest wiadoma,³ którego czasu i przez kogo była fundowana. Czytałem wprawdzie w Historii Obrazu Najśw. Panny Częstochowskiej, wydanej przez Nieszporkowicza, w cz. II. roz. IV. kar. 32, że ten obraz nim do Częstochowy dostał się w r. 1382, był pierwiej od Leona Danielewicza, Kscia Halickiego i wszystkiej Rusi około r. 1270 postanowiony w Belzie w cerkwi katedralnej zamkowej Ś. Spasa albo Przemienienia Pańskiego pod dozorem zakonników Bazylijanów, w których straży zostawał do onego czasu, kiedy Władysław Ksże Opolski do Częstochowy go w roku wyżej pomienionym przyniosłszy tam księżom Paulinom od siebie fundowanym w zawiadywanie oddał».⁴

Твір Нешпорковича нам знаний із чотирьох видань: латинського 1681 р.,⁵ польського 1683 р.,⁶ й двох доповнених польських XVIII ст.

¹ Документ у парохіяльному архіві (оригінал із печаткою).

² Див. Додаток II.

³ Мова була скорше про холмську катедру.

⁴ Ostatnie ks. Stebelskiego prace z autografu wydał, wstępem i przypisami objaśnił Dr. Władysław Seredyński. *Scriptores rerum Polonicarum*, t. IV (= *Archiwum Komisii historycznej*, t. I) Kraków 1878. 309.

⁵ *Analecta mensae regalis seu Historia imaginis Odigitriae Divae Virginis Claramontanae Mariae a divo Luca evangelista in cupressina domus, Nazaraeae mensa depictae, origine, magnalijs, miraculis, gratijs admirabilis et amabilis, ex vetustis Graecis et Latinis, tum ex recentioribus authoribus, et ex Notarijs Apostolicis conventus Clari Montis Czestochoviensis accurate collecta. In XII partitiones distributa, et in lucem publicam data. Per Fr. Ambrosium Nieszporkowitz, Ordinis S. Pavli primi Eremitae profess. Anno Domini MDCLXXXI. Cracoviae, ex officina Schedeliana, S. R. M. Typ.*

⁶ *Odrobiny stołu krolewskiego, abo Historya o cudownym obrazie Najświęt. Panny Maryey Częstochowskiej, od Łukasza S. na cyprysowym domu loretańskiego*

Відповідне місце (тільки що розділ не IV, а VI) є в польськiм виданні 1681 р. на стор. 32. Там говориться про віддання образу в опіку руському духовенству, але немає натяку на катедру чи на те, під яким вона була покровом. Звідки це взяв Стебельський — покищо невідомо.

5. Міський монастир ОО. Василіян XVIII ст. З отсим монастирем лучаться дві проблеми: часу його існування й місця, де він був положений. Вище згадано, що уміщування його на Монастириську хибне, бо він стояв у місті. Так само щодо часу його існування треба внести поправки. На основі матеріялу, що ним розпоряджали попередники (о Чернецький і Л. Чачковський), а також нового, зібраного з архівів, можемо вже точно відповісти на одне й на друге питання.

Фундовано белзький василіянський монастир 1697 року. В інвентарі 1734 р. маємо на першiм місці реґест цього документу. З нього бачимо, що підчас каптурового суду, в часі безкоролівя після смерти короля Івана Собеського, 19 квітня, в Сокалі, Феліціян Казимир Потоцький, краківський воєвода, польний коронний гетьман, староста сокальський, вчинив фундацію на річ ОО. Василіян. Він забезпечив на добрах Боратин і Острів суму 6000 фл., із яких Василіяни мали побирати рік-річно 10% на свято Трьох Царів (6. І.). Зате вони мали обовязок відправляти раз на тиждень одну Службу Божу, очевидно в інтенції фундатора й учити словянської й латинської мови.¹ Але цей запис був, власне, лише дотацією, що з неї можна було поволеньки хіба будуватися, а до того треба було ще від квітня 1697 р. чекати аж до січня 1698, щоб дістати першу рату-процент у сумі 600 фльоренів, та й то хто знає, чи їх виплачено й кому. Досить того, що до 1714 року не знаходимо в актах ніякого сліду белзького василіянського монастиря.

Перший його слід нотує інвентар щойно 1714 р., й то в такий спосіб, що нема ніякого сумніву, що саме тоді повстав монастир у Белзі. Маємо в інвентарі реґест обляти ухвали шляхотського соймака белзького воєвідства, з датою 12 вересня т. р., »quo laudo zH. 1000 uchwalono pro nova fundatione PP. Basilianorum w Belzie«. Про цю »нову фундацію« згадується в реґестах іще двох документів у тому ж інвентарі.² Передтим немає нпр. у книгах гродських белзьких ніякої згадки про Василіян у Белзі в часі між 1697 і 1714 рр., немає теж ніякої згадки й в інвентарі, в реґестах документів. У літературі помилково відноситься дотацію Катерини Добщанки 1707 р. до белзьких Василіян; там сказано виразно, що це дотація для сокальських Василіян, а не для белзьких. Отже слова про »нову фундацію« слід розуміти так, що первісна не дійшла до сповнення й щойно 1714 р. приступлено до заснування монастиря.

Найдавніший слід цього монастиря в Белзі маємо з липня 1714 р.

stole malowanym, w zydowskiej, y greckiej ziemi, w Rusi na zamku Belskim, a potym w Koronie Polskiej na lasney Gorze Czestochowskiej Dyoecezyey Krakowskiej, gdzie pod strażą braci Zakonu S. Pawła Pierwszego Pustelnika, iuż na czwarte sto lat w godnym od krolestw Europy zostaje poszanowaniu. wielkimi cudami, y laskami wstawiona. Z greckich, y łacińskich historykow, y pisarzow Kościoła lasnogorskiego zebrana, na X. części rozdzielona, przez X. Ambrozego Nieszporkowitza, Zakonu Świętego Pawła, Pierwszego Pustelnika, Świętej Theologiej Doktora, na lasney Gorze Apostolskiego Poenitencyarza do druku podana. W Krakowie.. MDCLXXXIII.

¹ Додаток V, ч. 1.

² Там само, чч. 2, 3, 4.

З того часу походить королівський документ, що боронить права белзьких Василіян.¹ Сам документ назагал не цілком ясний (особливо в генеальогічній частині своєї адреси) й до того ще переписаний з очевидними помилками. Однак з нього бачимо, що в вересні 1713 р. мечник буський Росохацький зробив запис на річ белзьких Василіян. Він записав їм замок чи двір (раз він називається агх, раз curia) з усіми приналежностями, з каплицею Пречистої Діви Марії, з чудотворним образом у ній і численними срібними ватами, а також свою бібліотеку. Але рідня Росохацького, зокрема ж мабуть його жінка, що ще двічі виходила за муж, не хотіла по доброму віддати правно належних Василіянам дібр — і справа опинилася влітку 1714 р. аж перед королем. Чи з цього документу можна робити висновок, що Василіяни були вже в Белзі 1713 року? Можливо, що так, але може це був подібний запис, як і Потоцького 1697 р., щоб щойно спровести монахів до Белза.

Сяк чи так, перший однак слід василіянського монастиря в місті маємо 1714 р. З цим зв'язане питання, де стояв той монастир? В архіві гр.-католицького парохіяльного уряду в Белзі зберігається метрика, розпочата 1728 р., з таким написом: »In Nomine Domini Amen. Liber Metricorum Christi fidelium in ecclesia cathedrali Belzensi baptisatorum per admodum reverendum patrem Barlaam Olexicz, OSBM. monasterij praesentis pro tunc superiorem comparatus anno Domini 1728 die 1. mensis Januarii«. Метрику катедральної церкви св. Миколая в Белзі провадять Василіяни 1728-1735 рр., як бачимо по підписах, отже в тих роках Василіяни адміністрували парохію при цій церкві. ОО. Василіяни називають себе в підписах ректорами белзької катедральної церкви. Інвентар 1734 р. містить опис монастирської церкви; а що тоді Василіяни були її адміністраторами, тож виходить, що це якраз катедральна церква св. Миколая, а при ній був монастир.

Потвердження цього здогаду находимо в інших документах. В інвентарі маємо регест документу 1712 р., що звучить: »Wizyta Ich M. XX. Aleksandra Ratkiewiczza, Officyała, u Teodora Witusowskiego, uczyniona die 28. Martij A° 1712. cerkwi S° Mikołaja, ieszcze sub regimine W° O. Jana Kunickiego parocha będącey«, і т. д. Отже пізніше, після 1712 р., вона перейшла до когось іншого, себто — до Василіян. Що це так, а не інакше, доказують дальші дані цього регесту: по-перше те, що приналежні до церкви св. Миколая й вичислені в регесті посілости належать — як знаємо з інших позицій інвентаря — до белзьких ОО. Василіян; по-друге, в регесті зазначено, що »haec visitatio rodana per oblatam ad Acta Terrestria Belzensia A° 1734«, отже подали її туди ОО. Василіяни, щоб доказати свої права до дібр св.-миколаївської церкви.² Дальший доказ маємо в протоколах гродського суду в Белзі. Серед інших записок 1719 р. читаємо й таку: »M(inisterialis) R(egni) G(eneralis) P(rovidus) Stephan Gubicz authenticatus iuratus etc. una cum NN. Casimiro Stawiński et Casimiro Temiłowski sibi ministeriali maioris ac providentioris testimonij gratia adhibiti etc. recognovit quia ipse ex officiosa requisitione r. in Xto Patris Damasceni Karpowicz, residentis ecclesiae Belzensis rithus Graeci cathedralis ad cimiterium eiusdem

¹ Див. Додаток III.

² Див. Додаток V, ч. 32. На жаль, книга земських актів белзьких 1734 р. пропала.

ecclesiae die hodierna in actu contenta protunc(?) et personaliter condescendebat, ibidemque existens in caela requirentis coniaculationes¹ sex per GG Rosochackie fratres die hodierna in actu contenta ex sola sui contra(?) G. Matczyński malitia, a quibus coniaculationibus praefatae caelae vix non combustionem causatam vidit, de quo etc».² Бачимо з цього запису, що 1719 р. Василянин о. Карпович, знаний нам із 1714 р., ігумен белзького монастиря й адміністратор катедрі, живе в келії на цвинтарі катедральної церкви; там були й інші келії, де жили монахи. Третій, зайвий уже, власне, документ, дає щоденник єп. М. Рилла, де під 1759 р. читаємо ось що: »Маю намір оснувати в тім городі, що находиться під моєю єпископською владою, кам'яну церкву, бо після погорілого в Белзі василіянського монастиря, що був збудований із дерева, там не остало й слідів єпископської катедрі».³ Таке поставлення у зв'язок василіянського монастиря з катедрою й факт, що катедрі й монастир погоріли, вказують без сумніву, що монастир стояв коло катедрального храму св. Миколая.

Як дійшло до заснування монастиря, покищо не знаємо, та можемо з великою правдоподібністю догадуватися. Факт, що Василяни поселилися при катедральній белзькій церкві, де ще 1712 р. бачимо пароха світського, насуває здогад, що умістив там монахів єпископ холмсько-белзький Йосиф Левицький, сам Василянин. Він обняв катедрі 1711 р. і зазначився в історії нашої Церкви м. ін. заснуванням кам'яної катедрі в Холмі й монастиря.⁴ Інвентар нашого монастиря свідчить про його опіку над белзькими Василянами й духовенством Белза. 1715 року белзький соймак ухвалив м. ін. увільнення від податків гр.-кат. священників, прилучив церкви, відірвані від Белзької Землі, назад до белзької дієцезії й назначив для єп. Левицького 2000 золотих, у тім 1000 ухвалених давніше рго nova fundatione белзьких Василян. Очевидно, ці гроші не були виплачені і щойно єп. Левицький упімнувся їх — і виєднав нову ухвалу, ще кориснішу, бо одержав — чи бодай мав одержати⁵ — подвійну суму в порівнанні з попередньою ухвалою. Але єп. Левицький мусів, розуміється, мати заслугу коло фундації белзьких Василян, коли ухвалено передати згадану суму в його руки. Виходить, що таки єп. Йосиф Левицький віддав ОО. Василянам белзьку катедрі й подбав про ерекцію монастиря.

Скромненький це був монастир; по ньому ніяк не видно, щоб ті тисячі золотих дісталися Василянам. Найправдоподібніше ухвала залишилася ухвалою й белзькі Василяни мусіли задоволитися значно скромнішими засобами. Чи могли користати зі сокальської фундації, також невідомо. Як ми бачили вище, монастир не міг користати й з фундації Росохацького, бо не дозволила рідня. Очевидно, що й монастирський будинок був скромний. Єп. Рилло називає його здрібноло монастирком. Наведена вище льокальна візія 1719 р. навіть не називає мешкання белзьких монахів монастирем, а просто келіями на цвинтарі

¹ Такого слова словники не знають; чи не значить воно: стріли?

² Protoc. Castr. Belz., t. 408, pag. 135.

³ Виїмок у В. Площанського, Белзь в Галиці, 1885, с. 22.

⁴ J. Pelesz. Geschichte der Union. II 336.

⁵ Напр. 1715 р. знову поясняють, що 2000 належаться окремо від 1000 для Василян (Додаток V, ч. 4), а ще 1719 р. мова про віддання Василянам 1000 золотих (Додаток V, ч. 5) — чи не тих самих? Ледви, чи монастир міг уже був позичити таку суму!

церкви св. Миколая. Та й інвентарний опис іще 1734 р. зазначає напр., що келії недокінчені, без печей; хоч зрештою тоді вже монастир мав муровану пивницю.

Отже, по всій правдоподібності дотація монастиря це була слаба справа. Теоретично монастир мав діставати рік-річно по 600 фл. зі сокальської фундації Потоцького, а крім того користати з надання Росохацького в Ваневі. Як до того долучити ще 1000 золотих із ухвали соймака, то все це чинить уже деяку суму; лиш, як уже сказано, позитивно не знаємо, чи дійсно белзькі Василіяни користали спокійно й без перешкод бодай із одної з тих трьох позицій. Певніше було те, що вони дістали враз із св.-миколаївською церквою від єпископа Левицького. У згаданій візитації 1712 р. масток св.-миколаївської церкви означено так: »Gruntu cerkiewnego pola ćwierć spaska, puł ćwierci troieckiey, ćwierć mikulińska, ogród troiecki, puł ogrodu na Wóytowskiej ulicy. Łąki troieckie, Monastyrzysko, Klementowszczyzna. Grunt iest na plebanya, a plebanya teraznieysza na mieyskim gruncie. Item grunt święto-mikuliński, gdzie przedtym cerkiew była, grunt spaski, gdzie przedtym cerkiew bywała«. ¹ Це все й була скроменька дотація монастиря, з якої треба було удержуватися, а може й будуватися.

Помагав монастиреві й далше єп. Левицький. Він позичив був белзькому кагалові 600 зол. і казав платити 7% річно белзьким Василіянам (1718 р.). Того самого року єп. Левицький купив дві чвертки поля, Князівщину й Терлеччину, в Казимира Залеського, житомирського підчашія, для белзьких Василіян; обі чвертки разом коштували 450 золотих. 1720 р. знову купив єп. Левицький кавалок ґрунту від белзьких міщан Юренців на белзький монастир, за 50 зол. ² Крім єпископа Левицького дарували й записували на монастир і деякі белзькі міщани свої ґрунти, як то нераз нотують регести актів в інвентарі. З часом монастир дійшов до такого стану, що міг навіть декому позичати гроші, як це занотовано в інвентарі.

Мастковий стан монастиря 1730-их рр. видно добре з інвентаря 1734 р., тому ближче його тут не описуємо.

Коли йде про персональний склад белзького монастиря, то можемо занотувати, власне, майже виключно ігуменів. Ось як представляється їх ряд:

1. о. Петро Дамаскин Карпович. Згаданий у документі 1714 р. (Castr. Belz. 304, р. 1090-1094), далі 1718 р. (Castr. Belz. 307, р. 1978-1979), востаннє 1719 р. (Castr. Belz. Protoc. 408, р. 135); був отже ігуменом у 1714-1719 рр.

2. о. Мельхіор Лосович, бакаляр св. теології, підписав Замойський Синод 1720 р. (Коссак. Шематизм, 175). Згаданий ще раз без дати в інвентарі (Додаток V, ч. 31). 1730 р. він підписався на метриці церкви св. Миколая, але тоді вже не був ігуменом. Не знаємо отже, як довго після 1720 р. ігуменував.

3. о. Варлаам Олексич, згаданий як ігумен у наголовку св.-миколаївської метрики 1728 р. Як »rector et superior Collegij Belzensis ODBM.« згадується він іще кілька раз 1728 р. (Castr. Belz. Protoc. 412, р. 152-153).

¹ Додаток V, ч. 32.

² Там само, чч. 7, 11-13, 18.

4. о. Йосафат Левицький, згаданий в інвентарі без дати, мабуть попередник наступного (пор. Додаток V, ч. 37).

5. о. Теофіль Єнткевич, згаданий 1733 (Додаток V, ч. 37 і Terr. Belz. Prot. 111, р. 65), 1734 р. (виготовив і підписав інвентар, крім того Terr. Belz. Protoc. 111, р. 137), 1735 р. (Castr. Belz. 324, р. 1, 64, 257, 263, 339, 398, 412, 439, 904) й 1736 р. (Castr. Belz. 325, р. 362). Виходить отже, що був ігуменом у 1733-1736 рр. Як бачимо зі судових справ, визначався особливою енергією в обороні прав морастиря, а навіть деякою різкістю (в судових скаргах вона, очевидно, грубо пересаджена).

Крім цих ігуменів знаємо ще про деякого іншого з белзьких Василіян. 1718 р. згадується монах (не священик, бо названий лише *religiosus*) Йосиф Ратушкевич (Castr. Belz. 307, р. 1978-1979). В тім самім документі згадується ще й другий монах, Серафим Левицький. У метриці згадуються ще о. Кипріян Звірковський (Zwierkowski) 1728-1733 рр. й о. Сильвестер Левкевич 1728 р. 1735 р. побіч о. Єнткевича згадується й о. Модест Узовський (Castr. Belz. 324, р. 357). Про інших белзьких Василіян не знаємо нічого. Ледви, чи було їх багато разом; інвентар згадує всього 5 келій: ігуменську, ще дві давніші, а дві недокінчені, без печей. Виходить, що більше як 3-5 монахів не було в цьому монастирі — хіба вони приміщалися ще поза монастирем (напр. на фільварку), але це трудніше припустити.

Життя Василіян у Белзі було тяжке; треба було огризатися й боронитися на всі боки. Крім чисто маєткових справ були ще й інші, що давалися в знаки Василіянам. Найважніше було мабуть те, що Василіяни старалися викорінювати залишки місцевих симпатій до схизми. Бодай о. Карпович у своїй скарзі на белзьких міщан, за їх напад на монастир, з криками й погрозами побити палицями монахів і лайку на них поганими словами, приписує це відроджуваній схизмі.¹ Особливо на всі боки мусів огризатися о. Єнткевич; до попереднього долучилося ще й те, що після смерти єп. Левицького († 1730) черговий ординарій холмсько-белзький, Феліціан Володкович, не був уже такий ласкавий для белзьких Василіян, як його попередник.²

1730-ті роки це останні роки існування белзького василіянського монастиря. В літературі (Площанський) висловлювано погляд, що монастир погорів 1739, опираючися на записці єп. Рилла 1759 р., що монастир погорів 20 літ передтим. Очевидно, що так дослівно не можна брати слів Рилла. В белзьких актах останні згадки про Василіян маємо з 1735 (метрика, гродські книги) й 1736 р. (Castr. Belz. 325, р. 362). В пізніших актах згадок про белзьких Василіян не стрічаємо. Знаємо з дневника єп. Рилла й зі згадок у белзьких актах, що монастир і церква св. Миколая погоріли від удару грому. Сталося це, очевидно, в літку чи на весні 1736 р., бо останні згадки про белзьких Василіян походять із 10 березня 1736 р. (*sabbato post dominicam Oculi*, C. Belz. 325, р. 362) і 29 травня 1736 р. (Акты, изд. Виленскою Археогр. Коммиссією, т. XVII, с. CVI). Невирішена покищо справа, куди перенеслися белзькі Василіяни, всі разом, чи окремо. В наших матеріалах відповіді на це питання не знаходимо.

¹ »ut supponitur fomite ex molimine resuscitandi schismatis«. Cast. Belz. 307, р. 1978-9.

² Пор. Додаток IV і V.

Так представляється в світлі наших матеріалів історія белзького міського монастиря. Був він невеликий, проіснував трохи більше як 20 літ (1714-1736). Можливо, що з часом знайдеться матеріял, що краще висвітлить деякі моменти з життя цього монастиря; та найважливіші питання — місця, де стояв монастир, і часу його існування, досі в літературі неясні, отсим уже розв'язані.¹

ДОДАТКИ

I. Белз, 14. VIII. 1624. О. Олексій Івашковський, офіціал і генеральний вікарій белзький in spiritualibus, просить лавничий уряд проголосити заборону пасти худобу на пасовиську, себто на площі руського монастирка церкви св. Тройці.

Actum in Belz feria quarta in vigilia festi Assumptionis Beatissimae Mariae Virginis proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto.

Ad Officium Actaque praesentia Consularia Belzensia personaliter veniens admodum reverendus in Christo Pater Alexius Iwaszkowski, Officialis nec non Vicarius generalis in spiritualibus privilegiatus Belzensis, affectavit Officij praesentis addi sibi famulum consularem ad proclamandum publicandumque inhibitionem in quatuor partibus fori his formalis verbis: Aby żaden nie ważył się tak z mieszczan, iako y przedmieszczan koni albo bydła puszczać na pastwisko, to iest plac manasterku ruskiego cerkwi Świętey Troycy, podług przywileju od Jego Krolewskiey Mości miłościwie temu manasterkowi nadanego, a to pod winą i karaniem sądowym. Cujus affectationi Officium praesens, uti juste, benigne annuendo privilegioque Sacrae Regiae Mtis eo, quam decet, cum reverentia suscepto atque lecto eidemque inhaerendo, addit et deputavit providum loachim Kapitan ad proclamandam publicandamque superscriptam inhibitionem. Qui quidem famulus consularis ius deputationis suae Officio praesenti restituens in vim suae fidelis relationis palam recognovit se in foro publico in quatuor partibus inhibitionem praetactam voce sonora proclamasse atque publicasse, de quo suam expressam relationem coram Officio praesenti fecit, quam quidem proclamationem et publicationem inhibitionemque superscriptam per famulum in foro publico factam Actis praesentibus ingrossatam supranominatus admodum reverendus in Christo Pater Alexius Iwaszkowski, Officialis etc., sibi in autentica forma extradi affectavit. Quod ab Officio praesenti obtinuit memoriali solito.

Iacob Kozubski

L. B.

(печатка)

Ex Actis Consularibus Civilibus Belzen: depromptum.

Печатка з тіста, приліплена; рисунок: башта зубчаста нагорі, з одною брамою; напис невиразно відбитий (Sigillum Scabinale Civile?).

На обороті акту (іншим письмом): Intuitu depascuationis areae alias placu et (нечитке) monasterij Ssmae Trinitatis rithus Graeci Latino uniti. Denegata. N. 2. (Документ у парохіяльнім гр.-кат. архіві в Белзі).

II. Белз, 13. IX. 1636. О. Олексій Івашковський вписує до гродських книг королівський акт — рішення у справі белзьких церков, що їх признано уніятим, із 1. VII. 1636 р.

Actum in castro Belzensi sabato post festum Nativitatis Beatissimae Mariae Virginis proximo anno Domini [millesimo] sexcentesimo trigesimo sexto. Ad Officium Actaque praesentia Castrensia Capitanealia personaliter

¹ На цьому місці складаю щиру подяку Впр. о. Деканові Іляріонові Гелі за дозвіл і угодніння користування рукописним матеріялом парохіяльного гр.-кат.

veniens venerabilis Alexius Iwaszkowicz, Vicarius generalis in spiritualibus ritus Graeci Belzensis, obtulit Officio praesenti et per oblatam porrexit decretum Sacrae Regiae Majestatis inter dissidentes in religione pro parte vero unitorum sigillo minoris cancellariae Regni obsignatum et manu propria Illustrissimi ac Reverendissimi Petri Gembicki, decani Cracoviensis, vicecancellarii Regni subscriptum, cuius decreti tenor verborum sequitur estque talis:

Władysław Czwarty z Bożej łaski Król polski, Wielki Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Inflandskie, Żmuckie, Smolenskie, Siewierskie, Czerniechowskie i Szwedzki, Godzki, Wandalski Dziedziczny Król. Oznaymuiemy niniejszym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu wiedzieć to należy. Isz odesłana była do nas y sądu naszego przez pewnych comissarzow naszych sprawa y aktya między dysunitami z iedney, a unitami także religiey greckiey tamże będącemi pozwanemi z drugiey strony, o przywrocenia pewnych cerkiew nizey wyrażonych powodowanej stronie przez pozwanych obiętych. W ktorey sprawie cisz commissarze nasi, ufundowawszy iurisdycyą swoię, a stosując się do tenoru commissiey, przytym też sufficientiorem numerum nieunitow uważwszy, onym cerkwie trzy: iednę Świętey Piatnice, drugą Świętego Miłuły, trzecią S. Ducha przysądziłi y pod iurisdycyą Władyki Łuckiego nieunita teraz y napotym będącego oddali. Czwartą zaś cerkiew Świętego Spasa, isz iest przywileiem Naszym przez praesentę unitowi czerncowi dana, ktory przywiley iusz po wyprawieniu commissiey iest otrzymany, tudziesz że per vim snadź od oycy Władyki Chełmskiego gwałtem wzięta, którą i teras soborną sobie mieni. Dla tego do decyzyey Naszey odesłali y termin dwunastu niedziel stonom obiema naznaczyli. Drugie zaś dwie cerkwie, pierwsza Świętey Troyce, drugi plac, na którym cerkiew Świętego Klementa pogorzała, ze wszystkiemi do niego przynależnościami unitom, iako y tamte trzy nieunitom przysądziłi y exnunc w possessiā realną one poddali. Apparaty iednak i ochędostwo wszystkie przy teyże cerkwi będące Świętego Spasa, aby do decysiey naszey z tey cerkwi nietylko nie były rosproszone, wynoszone, ale potym temu, komu My przysądziemy, oddane byli, nakazali. Co sie zaś tknie świec lub wosku, ktore powinni byli dawać do cerkwi Świętego Spasa, tedy deklarowali, aby parafianie do przysądzonych sobie cerkwi te pomienione świece aeviternis temporibus dawali. Interim tym, ktorzy należą do parafiey S. Spasa, a nie są w Uniey, dali wolność chodzić do przysądzonych cerkwi nieunitom, gdzie się będzie podobało komu. Na ostatek stosując się do punktow na szczęśliwey elekciey postanowionych, przystęp wolny do urzędu i magistratu mieyskiego tymże nieunitom sine praepeditione przysądziłi. Co aby od obudwu stron trzymano było vadium, w konstytucyey specificowane, na takiego publicae pacis violatorem założyli, iako o tym remissa sprawy tey szerzey świadczy y obmawia. Na terminie tedy dzisiejszym z teyże remissyey przypadaiącym i dotąd się kończącym, gdy strona pozwana przez Xiędza Aleksego Iwaszkowskiego umocowanego swego stanęła y tego roku pilnowała. Powodowa zaś, będąc po trzykroć y czwarty raz przez woźnego naszego generała koronnego uczciwego Piotra Bracha do

---

архіву в Белзі, а також Управі Земського Архіву й Українського Національного Музею у Львові за дозвіл покористуватися їх архівним матеріалом і оголосити його друком. Дякую щиро також Вп. П. Инж. Степанові Гелі за його щирість і готовість помагати мені в праці. Т. К.

nas y sądu naszego przywołana ani przez się, ani przez umocowanego swego nie stawiła się, My z Pany Radami y w sprawie biegłymi naszymi usłyszawszy woźnego pomienionego relatyą o przywołaniu strony powodowej rozprawney, z niestaniem iey, a na prawne pozwanym popieranym powodów cerkiew przez pomienionych commissarzow Naszych im przysądzonych, odsądzamy, a one terazniejszey pozwaney stronie, to jest unitom, jako tesz y te, które im przez tychże commissarzow naszych przysądzone są, przysądzamy, nakazując przytym, aby y tu ich przeciwna strona wszystkie rzeczy i apparamenta z cerkiew tych przez się wzięte onym oddała y przywrociła szkody y nakłady prawne, które simplici assertionem liquidować powinni będą, nagrodziła. Co się zaś tknie parafianow, aby oni świece albo więc woski, że nie pomienionym dysunitom, ale unitom aeternis temporibus do cerkiew im przysądzonych oddawali, i nigdzie indziej, tylko do tych cerkiew się schadzali, rozkazujemy. Na strone zaś powodową, ieśliby dzisieyszemu dekretowi Naszemu dosiść nie uczyniła, y owszem mu się w czymkolwiek przeciwiała, vadium w prawie na takowych publicae pacis et concordiae violatores opisane zakładamy mocą ninieyszego dekretu Naszego, na ktorego wykonanie odsyłamy strony obiedwie do Urzędu Radzieckiego Belzkiego na terminie, gdy strona strone do tego przypozwie zawitym (?). Na co dla lepszey wiary y pewności pieczęć Naszę koronną przycisnąć My rozkazali. Dan w Wilnie we wtorek w samę wigilią święta Nawiedzenia Najświętszey Panny Mariey, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego trzydziestego szostego, panowania Naszego Krolewstwa Polskiego czwartego, a Szwedzkiego piątego roku. Locus sigilli. (Вичислення свідків).

(Витяг із Castr. Belz., t. 221, pag. 971-974. Відпис у Теці М. Подолинського в Українським Національним Музею у Львові).

III. Люблин, 18 липня 1714. Король Август II закликає перед люблінський трибунал шл. Росохацьких, щоб оправдалися з неправно задержаних дібр у Ваневі, належних зі запису до белзьких Василіян, а саме замку з приналежностями, каплиці й бібліотеки.

Ex parte RR. Patrum Ordinis Sancti Basilij conventus Belzensis contra GG. Rosochackie relatio.

Ad Officium et Acta praesentia Castrensia Capitanealia Belzensia personaliter veniens ministerialis Regni generalis providus Ioannes Zanko authenticatus iuratus, Officio praesenti notus, in vim suae verae ac fidelis relationis palam publice libere ac per expressum recognovit se citationis infrascriptae tenoris sequentis.

Augustus Secundus Dei gratia Rex Poloniae etc. Vobis generosis Angelae Swieżawska olim generosi Stanisłai Rosochacki, ensiferi Terrae Buscensis, consorti derelictae viduae, matri, tum Iosepho Georgio et Catharinae, ejusdem olim generosi ensiferi Buscensis consorti derelictae viduae matri, tum Iosepho Georgio et Catharinae ejusdem olim generosi ensiferi Buscensis cum olim generosa Ozdzanka primo voto atque¹ Alexandrae Barbarae cum olim generosa Swieżawska tertio voto progenitis filijs et filiabus Rosochackim, memorati olim generosi ensiferi Buscensis legitimis successoribus, de personis bonisque vestris generaliter omnibus mandamus, ut coram iudicio Nostro ordinario generali Tribunalis Regni Lublensis, recte in quatuor septimanis seu tunc dum et quando causa prae-

¹ У ркп. повторене двічі.

sens ex registro ab invicem vestri citatorum ex inscriptionibus contra vosmet ipsos ex instantia vestri citatorum factis et iisdem registris pendentibus inciderit, personaliter legitime peremptorieque compareatis. Ad instantiam instigatoris iudicij ejusque delatam religiosi in Christo Patris Petri Damasceni Karpowicz, rectoris monasterij Belzensis Ordinis Sancti Basilij totiusque praefati monasterij actorum, qui actores et quidem (?) assistentia non indicentes solos per se indigentes vero cum tutorum de iure incumbenti autoritate et assistentiam citant vos seu potius ad easdem inscriptiones vestras in registris dependentes abcitant, quatenus vos dispositioni per supra scriptum olim generosum Stanislaum Rosochacki, ensiferum Buscensem, maritum et parentem vestrum, die sexta septembris anno proxime praeterito millesimo septingentesimo decimo tertio in personam religiosorum Patrum Ordinis Sancti Basilij fundatorum factae et conscriptae actisque praesentibus feria tertia post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima [12. IX.] anno eodem per eundem olim generosum ensiferum Buscensem approbatae in omni puncto satisfaciendo arcem cum omni ejusdem attinentiis et pertinentiis in bonis Waniow sitam atque sacellum, vulgo caplicę, in honorem Beatissimae Virginis Mariae per praefatum olim generosum Martinum et parentem vestrum in horto Italico, alias w ogrodzie włoskim, ad praefatam arcem Vanoviensem sito et extracto, modernis vero actoribus dispositioque pro undatione eorundem legatorum cum omni et quavis argenteria votis aliisque decoribus eidem sacello et imagini Beatissimae Virginis Mariae in eodem sacello locatae per varios devotionis zelantem appensis et dispositis, nec non bibliothecam librorum sibi actoribus dimittatis et extradatis argenteriaeque et bibliothecae integritatem iuramento comprobetis citamini et adcitamini sitis terminum attentaturi et ad praemissa aliaque fusius vobis in termino oretenus proponenda iudicialiter responsuri. Datum Lublini, feria quarta post festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proxima,¹ anno Domini millesimo septingentesimo decimo quarto.

Copiam similem sigillatam unius ejusdem essentiae in bonis villae Waniow curiaque citata ibidem sita die hodierna in actu contenta familiae curiali publicando posuisse et reliquisse, de quo praesens ministerialis ejusdem relatio.

(Inducta rel. castr. Belz., t. 304, pag. 1090-1094).

IV. Белз, 18. VII. 1733 р. Феліціян Володкович, єпископ холмський, розсуджує спір за маєтності між Василіянами й світськими парохами в Белзі.

L. I. X.

Między klasztorem Belżkim, zakonnikami Zakonu SBW^o y wielebnymi oycami parochami Belżkimi, to iest parochem święto-piatnickim i stoduskim respectu sianożęci takowo staneło pomiarkowanie, aby za dalszy czas nie było niesnasek.

1-mo. Na klasztor Belżki propter patres naznacza się sianożęć Kliementowczyzna cała na kosarzów siedmiu, czyli, ut asserunt, ośmiu. Tymże które nayduią kawałki sianożęci pod folwarkiem na kosarzow sześć.

2-do. W. Xdzu parochowi święto-piatnickiemu aplikujemy ad usum łąkę święto-spaskie, która leży na przedmieściu nad wałem za bramą Lu-

¹ 18. VII. 1714.

belską na Szerokiej ulicy, z ogrodem o miedze mieszczanina Nogi, na kosarzów siedmiu.

3-tio. Sianożęć Monasterszczyzna nazwana za wałem między błotami za ogrodem Panien Dominikanek, ta się ma dzielić po połowie: połowa ma się kosić na przyjazd nasz biskupi, a połowa druga ma się kosić na w° Xdza parocha świętoduskiego mieyskiego Belzkiego, która to sianożęć, ut asserunt, na kosarzów piętnaście.

4-to. Sianożęć zaś święto-troiecka z cmentarzem ma się dzielić na trzy części, iako z dawnych czasów kosili. tak y teraz mają kosić: iedną część klasztor, drugą część święto-piatnicki paroch, trzecią część świętoduski paroch mieyski. Która kombinacya y dyspozycya ma być od wszystkich dotrzymana y zachowana bez wszelkich sprzeczek. Datt: w Belzie, die 18. Iulij 1733. anno. Felician Wołodkowycz Biskup Chełmski.

(Оригінал у парохіяльнім гр. кат. архіві в Белзі).

V. Інвентар белзького василіянського монастиря, зладжений 19 серпня 1734 р.

INWENTARZ

Klasztoru Belzkiego Z. S. B. W°.

iussu Reverendissimi Patris Domini Antonini Tomiłowicz Ord. Divi Basilij Magni, Protoarchimandritae, sub tempus visitationis ejusdem monasterij per eundem Rndmum in persona sui peractae anno 1734. die 19. Aug: sporządzony.

Archiwum

[1] Fundatio nostrum Socaliense ab Illmo D. Feliciano Casimiro Potocki, palatino Cracoviensi, duce exercituum Regni campestri, Socaliense etc. capitaneo, in summa 6000 florenorum polonicorum haerente super bonis Boratyn et Ostrow modo reemptionali per 10 a 100 quotannis festo SS. Trium Regum censu persolvendo una cum obligatione unius Missae in septimana docendique linguae Sclavoniae et Latinae, facta in iudiciis capturalibus, feria 5ta post dominicam Conductus Paschae [19. IV.] A° 1697.

[2] Oblata laudi palatinatus Belzensis, quo laudo zł: 1000 uchwalono pro nova fundatione PP. Basilianorum w Belzie. A° 1714. die 12. 7bris.

[3] Oblata laudi palatinatus Belzensis, quo laudo Illmo Lewicki naczaczo 2000 zł. includendo w tę sumę 1000 zł. PP. Basilianis Belzensibus pro nowa fundatione uchwalony, et liberantur od podatków kapłani ritus Graeci, insuper adjunguntur ecclesiae, przedtym oderwane, ad Episcopatum et Dioecesim Belzensem. A° 1715. die 8. Martij.

[4] Oblata laudi palatinatus Belzensis, quo laudo objaśniono, iż dwa tysiące zł. należą Illmo Lewicki non includendo w to 1000 zł. uchwalonego PP. Basilianis Belzensibus pro nova fundatione, die 4. Junij 1715.

[5] Oblata laudi palatinatus Belzensis, quo laudo injunctum Im. Panu Orzęckiemu oddać 1000 zł. Im. X. Basilianom Belzkim, die 12. 7bris 1719.

[6] Excerpt z testamentu sławetney paniey Katarzyny Dobszczanki Gryfowey, lentwoytowey Sokalskiej, którym zapisuie PP. Basilianis Socalensibus na wszystkich dobrach swoich zł. 340. NB. Te grunta trzymał Żyd Berko, od którego wziol prowizyą za rok 1707. Pr Ambrosius lankiewicz — jest notacya na tymże excerptie.

[7] Submissya kahału Belzkiego na 1000 zł., z których przedtym płacono prowizyą Pannom Zakonnym, y na drugą sumę 600 zł. wziętą

ab Illmo Lewicki cum censu 7 a 100 quotannis solvendo monasterio Belzensi PP. Basilianorum. A° 1718. die 8. 9bris.

[8] Submissya kahału Belzskiego na 500 zł., wzięte a R. P. Łassowicz cum censu annuo simili eisdem PP. solvendo. A° 1726. die 19. Martij.

[9] Przedaża gruntu ćwierci pola od sławetnych Iana Bieguńca y Anastazyi Sołodkówny małż., przedmieszczan belzskich, wielebnemu Oycu Alexemu Terleckiemu, presbiterowi piatnickiemu, za zł. 180 (ta ćwierć leży za rzeczką). In Actis Viceadvocatialibus Belzensibus, feria 4. post dominicam Invocavit quadragesimalem [7. III.] A° 1691.

[10] Przedaża ćwierci pola, nazwaney Kniaziczczynna, od Jana Kniazia, przedmieszczanina belzskiego, Im. Panu Adamowi Zaleskiemu, podczasemu zytomirskiemu, una cum intromissione. In Actis Advocatialibus et Scabinalibus, sabbatho post festum S. Casimiri A° 1710.

[11] Kontrakt przedażny dwóch ćwierci pola, iedney Knaziczczynny, kupioney za zł. 350, drugiey Terleczczyzny alias Popowszczyzny, kupioney u W°. O. Antoniego Terleckiego, hegumena horodyskiego, bywszego in saeculo Alexego Terleckiego, presbitera piatnickiego, za zł. 100 przez Im. P. Adama Kazimierza Zaleskiego, podczaszego zytomirskiego, kupioney od tegoż Imci Illmo Lewicki na klasztor Belzski. A° 1718. die 23. Martij.

[12] Roboratio ejusdem contractus, facta in Castro Belzensi, feria 4. ante festum S. Simonis et Iudae [26. X.] A° 1718.

[13] Donatio duarum quartarum agri Kniaziczczynna et Terleczczyzna alias Popowszczyzna [ryt NB. i на марґінесі: Na tych dwóch ćwierciach folwark nasz] ex opposito veteris quondam monasterij St. Trinitatis ja-centium ab eodem Mfico Zaleski Illmo Lewicki ad usum PP. Basiliano-rum Belzensium, facta in Castro Belzensi, feria 4. ante festum S. Simonis et Iudae [26. X.] A° 1718.

[14] Inscriptio horti cum pomario in suburbio Belzensi in platea Szeroka alias Kniazia jure reemptionali a Romano Lista et Feńka conjugibus, infidelibus Szymson et Rusae Irszowiczom ac infideli Dawid Lewkowicz, Iudaeis Belzensibus, in summa 80 florenorum. Facta in Actis Viceadvocatialibus Belzensibus, feria 6. in crastinum festi SS. Corporis Christi [28. V.] A° 1655.

[Ha mapr.: Na tym ogrodzie siedzi gruntownica]

[15] Transfusio juris ejusque iam haereditarij ab infidelibus Szymson Hirszowicz et Dawid Lewkowicz infideli Lewko Abramowicz, incolae Belzensi, super eodem horto et pomario. Facta in ijsdem actis, feria 5. post festum SS. Trium Regum [13. I.] A° 1656.

[16] Zapis przedażny gruntu na ulicy Zieloney na przedmieściu od Iana Ihnatowicza Hrehoremu Bihunowi za zł. 70 Die 4. April. A° 1701.

[17] R. P. Barlaam Olexicz ten grunt per partes umniejszony cum Officio Belzensi sznurem rozmierzywszy znowu redintegavit. Testantur literae tego rozmierzenia die 19. Martij juxta vetus A° 1728.

[Ha mapr.: Ten grunt trzymamy]

[18] Przedaża gruntu od Michała Iurenca y żony jego Ewy Tymkówny Iurencowey Illmo Lewicki na klasztor Belzski za zł. 50. Die 1. Iunij 1720.

[19] Donacya gruntu od Bazylego Robaka klasztorowi Belzskiemu. Die 23. Aug. A° 1717. NB. Ten grunt per incuriam nostrum odebrano do miasta.

[20] Testament Dymitra Zawolika, którym zapisuje na klasztor grunt, nazwany Pituszków. Sine data et actu. NB. Na tym gruncie stoi dzwonnica.

[21] Testimonium niejakiego Ieromonacha Martyniana, że grunt, na którym się Atlas pobudował, jest dziedziczny testantis. A° 1702.

[22] Karta od Aleksandra Bordonika na 6 talerów bitych y ogród. NB. Ten ogród odebrałem, jest na to y intromissya. Ta karta y introm: w cancellaryi.

[23] Karta Iana Terleckiego na zł. 46, w której summie puścił ogród Zarskiego, ale potym cały Urząd Miejski podał klasztorowi ogród własny Terleckiego. NB. Ta karta y podanie w cancellaryi.

[24] Karta zastawna gruntu z sianożęcią od Iana Opackiego Michałowi Husakowskiemu w summie 40 zł. Die 1. Aug. 1729. Oblatowana w Aktach Lentwoytowskich Belzskich die 7. Ianuarij 1734.

[25] Konfirmacya tej zastawy od Iw° Im. P. Starosty Belzskiego oblatowana w tychże aktach die, mense et anno eodem.

[26] Intromissya Michałowi Husakowskiemu w ten grunt.

[27] Zapis wliwkowy (?) od Michała Husakowskiego PP. Basilianis na tę sumę zł. 40 y w niej na pomieniony grunt, przyznany w Aktach Lentwoytowskich. Die 7. Ianuarij 1734.

[28] Intromissya lentwoytowska PP. Basilianis eodem die, mense et anno.

[На мапр. до чч. 24-28: Te grunty przykupiłem, dawszy zł. 80].

[29] Zapis zastawny od Iana Nosyka PP. Basilianis na zł. 40 y na zastawę w tej summie gruntu z sianożęcią, przyznany w Aktach Lentwoytowskich die 7. Ianuarij 1734.

[30] Intromissya w ten grunt podług zapisu, die, mense et anno eodem.

[31] Karta alias testimonium, in re autem list, pisany od Im. X. Antoniego Terleckiego, hegumena horodyskiego, do Im. X. Melchiora Łossowicza, in hoc sensu, że sianożęć monastyrska¹ zawsze należała do klasztoru Belzskiego y jest na piętnastu kosarzów. Oblatowana in Castro Belzensi sub interregno moderno, feria 6. post festum Divisionis SS. Apostolorum [17. VII.] A° 1733.

[На мапр.: Sianożęci poodbierane per Illmum Eppm modernum]

[32] Wizyta Ich M. XX. Alexandra Ratkiewicza, Officyała, y Teodora Witusowskiego, uczyniona die 28. Martij A° 1712. cerkwi S° Mikołaja, ieszcze sub regimine W° O. Iana Kunickiego parocha będącey, w której wizycie haec formalia: Gruntu cerkiewnego pola ćwierć spaska, puł ćwierci troieckiey, ćwierć mikulińska, ogród troiecki, puł ogroda na Wóytowskiej ulicy. Łąki troieckie, Monastyrzysko, Klementowszczyzna. Grunt jest na plebanya, a plebanya teraznieysza na miejskim gruncie. Item grunt świętomikuliński, gdzie przedtym cerkiew była, grunt spaski, gdzie przedtym cerkiew bywała. Haec visitatio podana per oblatam ad Acta Terrestria Belzensia A° 1734.

[33] Membran Anny Klimkówny z zięciem swoim Łozińskim na pewny grunt. Sam tylko podpis sine ulla expressione et actu.

[34] Poreka Bazylego Zarskiego za Iaremkiem, poddanym klasztornym, iż nie ma uciekać, die 17 9bris 1733.

[35] Iurament Iaremka Karpika w Ziemstwie Belzskim, że nie ma więcey uciekać, eodem die, mense et anno.

[36] Wizyta klasztoru Belzskiego przez Im. X. Pantaleona Orłowskiego ODBM, starszego grodeckiego. Die 22. 8bris 1732.

¹ Первісно було: Манастыршчызна.

[Вставка на мапр.: W tey wizycie haec formalia: sianożęci klasztor-nych dwie, Monasterzysko y Klementowszczyzna]

[37] Testimonium XXży Jana Jagielnickiego, dziekana Bełzskiego, y Jakuba Szelkiewicza, dziekana sokalskiego, kommissarzów a R. P. Josaphato Lewicki proszonych, podania temuż Lewickiemu klasztoru, et specificatio sprzętu y bydła klasztornego. Tamże podanie tegoż klasztoru R. P. Theophilo lętkiewicz przez kommissarza ad hunc actum R. Prem Caelestinum Łolkiewicz. Die 2. 8bris 1733.

Klasztor

Excerpt z wizyty ARP. Pantaleonis Orłowski, Superioris Grodnensis. W klasztorze refektarz ze wszystkim, z piecem dużym kafłowym zielonym, z alkierzem po jedney stronie, po drugiej stronie kuchnia ze spiżarnią, hucusque za alkierzem refektarskim spiżarnia na leguminę bez okna, tylko krata drewniana. Po szrodku kurytarz. Ex opposito refektarza kuchni 2 celle, 1 starszeńska z alkierzem y oknami, bez pieca, tylko fundament ceglany. Item cell 2, nieskończone, bez pieców. Okien w całym klasztorze w ołów oprawnych nro 6, w kuchni okienka w drzewo oprawne. Zamków wewnętrznych 2. Drzwi wszystkich nro 9. Pod kuchnią piwnica murowana. Z drugiej strony klasztorok, cella 1 z alkierzem, okien 3, drzwi 2. Na przeciwko quondam cella, teraz piekarnia z piecem wołoskim ceglany nowo erygowany z alkierzem. Drzwi 2, okien 2. Sionki ze drzwiami.

Cerkiew

Drewniana duża, gontani pobita, y extra ściany gontami futrowane. Okien nro 16 w ołów oprawne. Kopulek 3 blachą białą pobijane, w średnie kopule okien 4 w ołów oprawnych. Drzwi z zamkami wewnętrznymi y z klamkami dużymi 2. Ołtarzów 3, same tylko mensy bez żadnych sztuk rziętych. Koło ściany hinc inde dwa stoliki obrusami nakryte per modum ołtarzyków. Ambona nowa stolarska, chor wysoki z drabiną do niego. W wielkim ołtarzu dwie sztuki stolarskie nowo erygowane. Choru zakonnego po 4 formy. Na szrodku cerkwie ławek dla ludzi sztuk 2 stolarskie. Lampa kryształowa z takiemiż łańcuszkami, wisząca przed wielkim ołtarzem. Lichtarzów drewnianych par 6, glinianych par 3. Kielich srebrny pozłocisty duży z pateną takąż 1, srebrny biały z patyną zwierzchu pozłocistą 1, cynowy z pateną cynową 1. Pixis pro Venerabili cynowa z wierzchem cynowym 1, fartuszków 2. Krucyfiksów 3. Dzwonków małych 2. Mirnica srebrna troista 1.

Apparaty y alby

1. Apparat puliedwabny w paski czerwone y zielone z różnemi floresami, stuła, narakwice, velum, palka, bursa teyże materyi.
2. Żółty atlasowy z krzyżem zielonym adamaszkowym przez wszystkie aparat podszyty płótnem czerwonym moskiewskim, stuła żółta, narakwice stare.
3. Apparat czerwony grubrynowy z galonem białym szerokim, stuła takąż, narakwice sztametowe.
4. Niebieski grubrynowy z kołnierzem czerwonym w kwiaty złote, stuła ejusdem materie, narakwice stare.
5. Biały dymowy w paski.
6. Żałobny muchairowy z kołnierzem czerwonym adamaszkowym.

Alb numero 3, proste, z koronkami małemi, humerałów 2. Ze dwóch alb, już barzo starych, iedney na dole przesywaney super finem fioletowym, drugiey włóczką czerwoną, sporządżilem komeszek dla chłopców par 2. Antependia rozmaitego gatunku 5, vela 2, palek 2, burs 2, korpory 2, obrusów 7, ręczników noviter przybyłych 4, skrzynka bez zamku 1, stół do ubierania się duży 1, tabliczek 3 srebrnych, koronka 1.

Xięgi cerkiewne

Ewangelja pisana stara, w aksamit oprawna, narożniczków 4 srebrnych, piąta blacha pośrzodku srebrna, po drugiey stronie puklików mosiężnych 5. Mszał wileński nowy, drugi mały pisany. Tryod postna y świetna drukowane, oktoich drukowany 1. Tryfoloy drukowany bez Obszczyńy 1. Apostoł drukowany 1. Trebnik drukowany 1. Irmołoy pisany in 4to 1.

W klasztorze

Dwonnica nowa, pod którą brama, w bramie krata. Komórki a partibus 3, iedna ze drzwiami, a dwie bezdrzwi. Dzwonów 4 wiszących. Klasztor in circum¹ oparkaniony parkanem drewnianym bez płatew, ale parkan już potrzebuie reparacyi, bo się wali.

Staynia duża, gontami pobita, ze drzwiami dwoistemi. Wozownia nowa, gontami pobita, ze drzwiami dwoistemi.

Brama przy winnicy nieskończona, wrota duże. Klasztor od cmentarza przegrodzony płotkiem stojącym.

Winnica

Winnica płotem ogrodzona ze drzwiami dwoistemi na zawiasach żelaznych z klamką żelazną. Piecki dwa murowane, kociół piwny 1. Bania gorzałczana z czapką y trąbami 1. Kadzi piwnych większych 2, przykadków 2, przykadków gorzałczanych 2, trubnic 2, spustów 2, konwi roboczych 2, nalewek 2. Winnica ad interim pokryta była tarcicami, a te tarcice Illustrissimus Episcopus modernus kazał pooddzierać, z których potym ławki do cerkwi stanęły. Successu temporis nakryie się winnica dranicami. Beczek piwnych 6, stągwi sypalnych 4, stągwi warzywnych 4, dzież pięknych 2. Siekier było odemnie kupionych 2. Naczynie kuchenne wszystko gliniane y drewniane, ceber wielki 1, cebrzyk mały 1, necki 1, nożów kuchennych wielkich 2, rożen wielki 1. W śpichlerzu spiżarnia duża drewniana z przegrodami 1. Sypań słomiana 1. Sypań drewniana 1.

W wozowni sań wielkich 4, sanek małych 2, wasąg pleciony 1.

Folwark

Za rzeką y błotem na dwóch ćwierciach pola, Kniaziowey y Terleczczyźnie, ogrodów dwa, ieden dawny, drugi tego roku zaięty. Budynek z sienią y komórką (alias piekarnia dla gospodarza) barzo stary, już nie reparacyi, ale nowey erekcyi potrzebujący. Stodoła także stara wałaca się, powieć mała dla bydelka, ale non sufficiens.

Pasieka

Zastałem pniów pszczół 13, odeszło na wiosnę pniów 2, teraz z rojami pięcią tegorocznemi jest pniów 16. Iaremkowych pniów 2, ale te powinny cedere klasztorowi za to, że Iaremkow bywszy gospodarzem,

¹ В оригіналі: circum.

ukradkiem sprzedał kilka pniów, et quidem Robakowi młodemu podobno dwa za co od niego wzięł iałowkę, o drugich trzeba się dowiadować.

Bydło, konie y drobiazg

Znalazłem krowę 1, byczka 1 y ciele 1, koni 2, świnia 1. Teraz jest koni 5, krów było 5, iedną wilcy, druga zdechła ex ratione Im. X. Łozowskiego, zostaje tylko 3, y to iedna cielna, dwie ziałowiały z okazji tegoż Im. X. Łozowskiego. Cieląt byczków 2. Wołów było 4, iednego wilcy ranili, to teraz tylko wołów 3. Świń starych maciorek 4, przesłoczna młoda 1. Kiernoz roczniak 1, wieprzek 1, gęsi 10, kaczek 20, kurów 15.

Pola, ogrody y sianożęci

Pola ćwierć Kniaziczczyzna 1. Terleczczyzna 1, na których folwark. Ćwierć Troyecka 1, ćwierć Spaska 1, na przedmieściu ćwierć Mikulska 1.

Ogród w klasztorze 1, ogródków małych 3. Ogród w mieście Spaski 1. Bordunikowski noviter odebrany 1, drugi tamże z budynkiem. Ogród zapisany od Robaka 1, ale ten do miasta odebrany.

Na przedmieściu ogród z sianożęcią na Zieloney ulicy 1, ale ten dałem laremkowi poddanemu eo fine, żeby mu tam mieszkanie postawić.

Ogród na Kniaziey ulicy alias Szerokiey 1. Tam siedzi gruntownica, płaci czynszu zł. 7, ale bez kontraktu.

Ogród Terleckiego noviter odebrany 1.

Grunty dwa, noviter w zastaw wzięte, na Zieloney ulicy z sianożęciami.

Grunt juxta obloquentiam wizyty XX. Radkiewicza y Witusowskiego Spaski ten pooralem, ale Illustrissimus modernus mię za niego połaiał.

Grunt Mikulski na przedmieściu juxta obloquentiam teyże wizyty ieszcze pustuie.

Sianożęc Monasterzysko iuż to przez lat kilka y teraz nie tam pokoszona, dokąd należy.

Sianożęc Trojecka na trzy części podzielona powinna by iuxta eandem visitationem być una et non trina.

Sianożęc Klementowszczyzna ieszcze clementer przy nas.

Kawałki per ordinationem Illustrissimi moderni nam około folwarku wydzielone, nie są to sianożęci, ale dolinki na ćwierciach naszych.

Zasiew y krescencya

Żyta zasianego teraz zebrano kop pięć, dico 5.

łęczmienia zebrałem kop 10.

Grochu na ćwierci Bełskiej skoszono kop 10.

Prosa użęto kop 2.

Owies dopiero koszą, nie mogę zmiarkować.

Hreczka ieszcze na pniu. Interea spodziewałbym się kop więcej sta tak owsa iak y hreczki w iedno złączywszy.

Siana na Klementowszczyźnie po kosarzach pięciu.

Na sianożątkach nowo przybyłych y na dolinkach ćwirciowych po kosarzach ośmiu, na Troiecczyźnie in tertia sorte po kosarzach 3.

In fide subscribo

Pr Theophilus Iętkiewicz ODBM. ręką w.

(маленька печатка

без легенди).

(Оригінал у парохіяльнім гр. - кат. архіві в Белзі).

BIBLIOTEKA
BN
NARODOWA

WYDZIAŁ

WYDZIAŁ

WYDZIAŁ

WYDZIAŁ

26.VII.1938

1939 e. o. 334

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001018114230